

Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan vanhusneuvostojen yhteistyökokous

Aika: 20.10.2020 klo 13-14.45

Paikka: Teams -etäkokous

Läsnä: Espoo: Olli Männikkö (pj.), Gustav Båsk, Kerttu Perttilä, Kalevi Kivistö, Katri Rannisto, Hannu Viitanen, Anu Helle, Riitta Lahikainen, Pentti Walkama, Kaija Viitakoski, Maria Guzenina ja Maria Rysti (siht.)

Helsinki: Mirja Arajärvi, Marja Ruotsalainen, Pirjo-Liisa Kangasniemi, Olli Salin, Veijo Lehto, Satu Luomajoki ja Outi Paulig

Kauniainen: Arto Kivisaari, Matti Kivinen, Erkki Ylitalo, Raili Pirttimäki ja Marianne Ekholm

Vantaa: Leena Lauren, Eija Salmenkivi, Timo Lahtinen ja Kalle-Pekka Hietala

Asiat:

1. Kokouksen aloitus

Espoon vanhusneuvoston puheenjohtaja Olli Männikkö toivotti osallistujat tervetulleiksi ja totesi, että kyseessä on ensimmäinen PKS -vanhusneuvostojen etäkokous. Puheenjohtaja kertasi etäkokouksen pelisääntöjä. Käytiin läpi osallistujat kaupungeittain.

2. Vanhusneuvostojen ajankohtaiset kuulumiset

Lisäteemoina: miten korona-aika on vaikuttanut vanhusneuvoston toimintaan? Miten kaupungin ikääntyneen väestön osalta poikkeuksellinen aika on sujunut? Onko vanhusneuvosto tehnyt digiloikan ja miten se on sujunut?

Helsinki:

Syksyllä on kokoustoiminnan lisäksi meneillään kaksi uutta toimintamuotoa, josta halutaan erityisesti kertoa:

- 1) Asumishanke: Nostetaan esiin ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tarvetta. Asumismuoto, joka on ns. normaalia asumista, johon tarvittaessa saa palveluita ja on mahdollisuus yhteisöllisyyteen. Asettuu tehostetun palveluasumisen ja ns. normaaliasumisen väliin. Aiemmin on puhuttu mm. kevyestä palveluasumisesta ja yhteisöllisestä asumisesta. Nyt on otettu käyttöön tämä termi, joka vastaa toiminta-idea, se on hyvin kuvattu ympäristöministeriön 12.3.2020 julkaisemassa raportissa "Ikääntyneiden välimuotoinen asuminen". Helsingistä

puutuu tällainen asumismuoto, joka olisi kaikkien saavutettavissa. Tarve on suuri ja vanhusneuvosto on tuonut tätä esiin monissa kannanotoissa vuosien varrella. On tekeillä kysely yleishyödyllisille asumista tuottaville tahoille (6kpl). Tarkoituksena on tiedon keräämisen lisäksi nostaa asiaa esille.

- 2) Valokuvahanke. Kaupungin ns. kuvapankissa on niukasti ja yksipuolisesti kuvia eläkeikäisistä ihmisistä. Aiemmin ollut lähinnä hoivakuvia. Viime vuosina saatu jonkin verran kuvia palvelukeskusten ryhmätoiminnasta ja ulkoliikunnasta. On lähestulkoon puuttunut kuvat yli 65-vuotiaiden arkielämästä. Päätettiin hankkia kuvia niistä. (Esim. eläkeikäinen ihminen autoilemassa, pyöräilemässä, kaupassa, kirjastossa, ruuanlaitossa, puutarhanhoidossa ja lapsenlapsen kanssa puistossa. Vanhusneuvoston jäseniä kuvattiin ja muutamia muita vapaaehtoisia. Vanhusneuvoston määrärahoilla palkattiin valokuvaaja, joka on ottanut satoja kuvia. Niistä valitaan osa jatkoon, eli viedään kuvapankkiin kaupungin eri tahojen käytettäväksi. Hanke on loppusuoralla ja on onnistunut hyvin. Vammaisneuvostolla on samanlainen hanke pienemmässä mittakaavassa. – Kuvahanke on vastapainoa sille, miten ”näkyttömiin” eläkeikäiset ovat jääneet kevään eristysten takia ja miten paljon heidän aktiivisuudestaan nyt turvatoimien takia rajoittuu. Ja on myös ollut tilaa tälle, kun monet sovitut tapaamiset ja yhteistyötoimet on jouduttu siirtämään. Ollut myös henkisesti tärkeää.

Vanhusneuvoston joitakin valiokuntien kokouksia on ollut sekä paikan päällä että etänä ns. hybridikokouksina. Kevät oli hankala ikääntyneen väestön kannalta, odotusarvo oli, että koronatilanne kestää vain lyhyen ajan. Helsingissä perustettiin Helsinki Apu, jossa soitettiin iäkkäille ihmisille yhteensä noin 68 000 puhelua. Arvioidaan, tarvitaanko jatkossakin palvelua. Vanhusneuvoston digiloikka on ollut enemmänkin digiaskeleita. Viime viikolla oli kokous, jossa osa jäsenistä oli paikalla ja osa etänä. Turvaväleistä huolehdittiin, ja käytössä oli maskit. Kaivataan kovasti oikeita kohtaamisia.

Kauniainen:

Digiloikan askeleita on otettu. On ollut kaksi etäkokousta Teamisin välityksellä. Muuten on ollut melko hiljaista. Vanhusneuvosto on tehnyt aloitteen, että vapaaehtoiset voisivat olla avuksi intervalliyksikössä, että auttamisvierailut sallittaisiin. Hoivakotien vierailukiello on herättänyt keskustelua. Kaupunki järjesti keväällä kaksi tapaamispaikkaa, joista ns. vierailukontti on edelleen käytössä. Toinen tapaamispaikka oli puutarhapaviljonki. Nämä ovat olleet runsaassa käytössä. Syksyllä on voinut tavata asukkaita myös palvelukeskuksessa. Ryhmäkoteihin ei pääse vierailemaan. Vierailukiellot ovat toistaiseksi voimassa. On myös ollut muita erityisjärjestelyjä. Ikääntyneiden lounasruokailua ei ole koronan takia. Tämä harmittaa monia. Keväällä aloitettiin kontaktipuhelut 70+ väestölle, ja noin 1500 puhelua soitettiin. Yksittäisiä päivätoiminta-asiakkaita on ollut päivätoiminnassa, mutta tämä on ollut hyvin räätälöityä toimintaa. Yksi asiakas on ollut päivätoiminnassa aamupäivällä ja toinen iltpäivällä. Asiakkaat ovat

omaishoidettavia. Kaupungin taholta ommeltiin 1500 kangasmaskia. Vanhustenviikon tapahtumat on peruttu.

Vantaa:

Vanhusneuvoston sihteeri on vaihtunut. Keväällä ei ollut kokouksia, kesällä oli yksi. Vantaalla ei ole tehty digiloikkaa. Vantaalla on peruuntunut moni vanhuspalvelujen toiminta koronan takia. Vanhusneuvoston kokoukset ovat käynnistyneet. Vantaan kaupunki on hakenut digiloikkaa varten hankerahoitusta. Jos korona-aika jatkuu, niin monen toiminnan jatkuminen varmistuu digiloikan avulla. Vanhusneuvosto edistää Vantaan liittymistä WHO:n Ikä ja muistiystävällinen -kaupunki -verkostoon. Vanhusten viikolle suunnitellut tapahtumat ovat siirtyneet etäyhteyksiin. Vantaalla on linjattu, että saataisiin vammaisneuvostoon ja vanhusneuvostoon kaupunginhallituksen edustaja. Vanhusneuvoston puheenjohtaja Jussi Särkelä on tehnyt aloitteen asiasta. Etäjumppia on ollut tarjolla ikääntyneille. Näistä on saatu hyviä kokemuksia, ja kaupunki ottaa tällaisen toiminnan myös omaan tarjontaansa.

Espoo:

Vanhusneuvoston edustus on mukana kahdessa kaupungin yhteistyökumppanin hankkeiden ohjausryhmässä. Parempaa elämää osallistumalla -hankkeessa on kehitetty matalankynnyksen Porinaporukka -toimintaa 5 eri alueella Espoossa. Korona -aikana kokoonnutaan etäyhteyksin. Saa ennakoida -hankkeessa kehitetään sähköistä oman asumisen itsearviointia 55+ väestölle.

Vanhusneuvosto on toiminut melko normaalisti koronasta huolimatta. Suunnitellut kokoukset on toteutettu korona-aikanakin. Ainoastaan perinteinen toukokuinen järjestötapaaminen ja väestötasoinen Sykettä Syksyyn –juhla jouduttiin perumaan. Espoon vanhusneuvosto on kokoontunut Teams –etäkokouksiin 5 kertaa huhtikuusta 2020 lähtien, yksi kokous näistä oli sekä etänä että paikan päällä toteutettu. Etäkokoukset ovat sujuneet hyvin, vain yksittäisiä teknisiä häiriöitä on toisinaan ollut. Vanhusneuvoston kaikki dokumentit on välitetty jo vuosia sähköisesti, mutta ennen poikkeustilaa ei etäkokouksia oltu järjestetty kertaakaan. Ennen ensimmäistä etäkokousta jaettiin Teams –ohjeet, ja muutaman henkilön kanssa harjoiteltiin etukäteen Teams -yhteyttä.

Vanhusneuvosto on antanut 7 lausuntoa vuoden 2020 aikana ja nostanut huomioitaan sote –uudistusesityksestä Espoon kaupungin lausuntoa varten. Vanhusneuvoston edustajia on ollut mukana hankkeiden ohjausryhmissä ja muissa edustamistehtävissä, tosin korona-aikana etäyhteyksillä.

Palvelukeskukset ovat olleet kiinni 16.3.2020 alkaen, mutta syksyllä on ollut ajanvarauksella kuntosalimahdollisuus ikääntyneille, joitakin ryhmiä oli suunniteltu ja yhdistyksille on annettu tiloja vuosikokousten järjestämiseen. Kuitenkin 20.10.2020 on päätetty, että ryhmiä ei käynnistetä nyt, ja palvelukeskukset suljetaan ulkopuoliselta toiminnalta 26.10.2020 alkaen toistaiseksi.

Päivätoiminta lakkautettiin keväällä, mutta syksyllä on taas rajatulle asiakaskunnalle järjestetty päivätoimintaa. Eläkeläisyhdistykset eivät voi järjestää säännöllisiä

jäsentapaamisiaan palvelukeskuksissa toistaiseksi, mutta muutama yhdistys kokoontuu muissa tiloissa – näille yhdistyksille on välitetty tartuntatautiyksikön ohjeita ja suosituksia. On saatu useita viestejä, että osallistumismahdollisuuksien vähentyminen on ollut henkisesti raskasta.

Soittorinkejä on perustettu, ja osa ikääntyneiden ryhmistä on kokoontunut keskenään etäyhteyksillä. Espoossa ei soitettu väestötasoisesti iäkkäille, mutta lähetettiin kaikkiin kotitalouksiin kirje. Elä ja asu –seniorikeskusten asukkaat ovat saaneet enemmän palvelukeskuksen palveluja kuin aiemmin – palvelukeskuksen henkilökunta on kohdentanut työpanostaan asukkaiden palveluihin, kun palvelukeskusten normaalitoiminta on ollut kiinni. Kevään poikkeustilan aikana oli tarvetta ruokakassipalvelulle, jota kaupunki organisoii vapaaehtoistoiminnan kanssa Pitkäaikaishoidossa asukkailla ei ollut keväällä mahdollisuutta tavata omaisia, kesällä tapaaminen oli mahdollista varsinkin ulkotiloissa. Espoossa on menehtynyt tähän mennessä 22 ikääntynyttä koronatautiin, kaikki nämä kuolemantapaukset tapahtuivat keväällä.

Keskustelusta:

Kysymys: Voivatko yhdistykset pitää sääntömääräiset syyskokouksensa?

Vastaus: Etäkokoukset ovat yhtä lailla hyväksytyjä kuin paikan päällä pidettävätkin.

Kysymys: Mitä Helsinki kysyy kyselyssään?

Vastaus: kysytään, onko tuottajilla tarjolla välimuotoista senioriasumista, mitkä siinä ovat tavoitteena, miten hoito ja palvelu on järjestetty, miten lähipalvelut on turvattu, miten esteettömyys on huomioitu, miten asumiskustannukset muodostuvat asukkaalla asumisesta ja palveluista, toimiiko vastaajataho yleishyödyllisesti, mikä on yhteisön omistus pohja ja mitkä ovat toiminnan arvot ja eettiset periaatteet. Helsingin vanhusneuvosto haluaa ennen kaikkia kysyä yleishyödyllisiltä rakennuttajilta, miten ne ovat valmiita, vanhusneuvosto haluaa aktivoida toimijoita ja viestiä kaupungille, että olisi hyvä löytyä myös tonttimaata.

Kysymys: miten Vantaa käytännössä toimii, kun Vantaa pääsee WHO:n verkostoon?

Vastaus: Ikä- ja muistiystävällistä kaupunkia on vasta alettu selvittää, mitä se voisi olla. korona on hidastanut asian edistämistä. Vanhusneuvoston puheenjohtaja osallistui ympäristöministeriön seminaariin, joka liittyi asumiseen. Vanhusneuvoston kokouksessa kävi Ikäinstituutista asiantuntija Erja Rappe kertomassa asiasta. Ratikka -hanke Vantaalla liittyy osaltaan asiaan. WHO:n verkosto on monen asian summa.

3. Muut asiat:

3.1 Esitys matkakorttien lataamisesta kirjastoissa

Helsingin vanhusneuvosto päätti kokouksessaan 14.10.2020 yhtyä Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry:n esitykseen matkakorttien lataamisesta

kirjastoissa. Vanhusneuvosto päätti myös esittää muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien vanhusneuvostoille, että nämä tekisivät samanlaisen aloitteen kaupunkinsa kirjastoille. Matkakorttien lataaminen tuli maksulliseksi muualla kuin HSL:n pisteissä ja automaateilla ja joissain jäsenkuntien omissa palvelupisteissä. Automaatteja tai palvelupisteitä ei ole tasaisesti alueilla. Asia koskettaa koko PKS:a. Esitystä ei ole vielä lähetetty tiedoksi HSL:lle. Helsingin vanhusneuvosto tiedustelee, haluavatko muut PKS -vanhusneuvostot osallistua esitykseen?

Käsittelystä:

Espoo: ei ole käsitelty vielä asiaa, otetaan se seuraavana kokoukseen, luultavasti Espoon vanhusneuvosto kannattaa myös asiaa.

Kauniainen: kaupungintalolla maksuton latauspiste, kirjasto kuulosta hyvältä.

Vantaa: asian voi viedä vanhusneuvoston kokoukseen. Kaupungin infopisteissä (vain 3 kpl, ja aukiolo rajallista) saa ladata maksutta, mutta niitä on harvakseltaan.

Kommentteja: Kuulostaa hyvältä. Digilataaminen on maksutonta.

Päätös: saatiin selonteko esityksestä HSL:lle ja sitä kannatettiin keskustelussa. Kukin vanhusneuvosto päättää lähiaikoina kokouksessaan esityksen kannatuksesta ja asian edistämisestä.

3.2 HSL:n aikarajoitettu alennus 70 vuotta täyttäneille

Keskusteltiin aikarajoitetusta alennuksesta ja mahdollisesta uudistetusta kannanotosta aikarajoituksen poistamiseksi. Esitettiin, ettei mielellään toimiteta HSL:lle useita aloitteita samaan aikaan, vaikka aikarajoitus pitäisi saada pois. Ehdotetaan, että nyt lähestytään laatamisasialla. Todettiin, että aikarajoitus pitäisi poistaa. Tätä mietittiin asiakasi jo tähän kokoukseen, mutta ollaan samaa mieltä, että HSL:lle kannattaa tehdä yksi aloite kerrallaan. Pidetään kuitenkin asia mielessä ja arvioidaan sopiva ajankohta myöhemmin, milloin aikarajoituksen poistamisesta tehdään taas aloite HSL:lle. Kommentti: Matkakortin hinta pitäisi olla sellainen, että tietyn ikäisille tarjottaisiin se maksutta. Lontoossa esim. eläkeläiset saavat maksutta liikkua Suur-Lontoon alueella.

Päätös: käytiin keskustelua. Pidetään aikarajoituksen poistaminen mielessä ja arvioidaan sopiva ajankohta myöhemmin, milloin aikarajoituksen poistamisesta tehdään taas aloite HSL:lle.

3.3. Huoli yksinasuvista ikääntyneistä

Nostettiin esiin huoli pääkaupunkiseudulla yksinasuvista ikääntyneistä, jotka eivät ole kotihoidon piirissä. Heillä voi mennä monta viikkoa, ettei puhu kenenkään kanssa. Miten vanhusneuvostot voisivat edistää näiden henkilöiden tilannetta? Tämä liittyy osaltaan välimuotoiseen asumiseen.

Todettiin, että tämä on iso ongelma. Korona-aikana on tehty soittoja ikääntyneille.

Päätös: Merkitään tämä asia pohdittavaksi vanhusneuvostoille.

Yhteinen keskustelu

Puheenjohtaja kysyi, miltä ensimmäinen yhteinen etäkokous tuntui. Mitä mieltä osallistujat ovat, jatketaanko tarvittaessa kokousten pitämistä etänä? Kannatettiin jatkamista etänä, jos on tarvis. Etäkokous on äärimmäisen hyvä. On hyvä kuulla poikkeusaikanakin, miten pääkaupunkiseudulla toimitaan. Etäkokous on toiminut hyvin. Myös kuusikkokuntien vanhusneuvostojen kokous voitaisiin järjestää etänä. Kannatetaan Teams -kokousten jatkoa. Viime viikolla olleen Suvanto ry:n seminaarin aineisto tulisi liittää vanhusneuvostojen nettisivuille. Kaikki chatissa kommentoineet kannattivat etäkokouksien järjestämistä.

4. Seuraava PKS -vanhusneuvostojen yhteistyökokous

Vuoden 2021 yhteistyökokous pidetään Kauniaisissa.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.45